

Barn- och ungdomsnämnden

**Kommunstyrelsen, för kännedom
Kommunfullmäktige, för
kännedom**

Granskning av Trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunens grundskolor

KPMG har av Nyköpings kommuns revisorer fått i uppdrag att bedöma barn- och ungdomsnämndens arbete och åtgärder kopplat till trygghet och säkerhet inom kommunens grundskolor, inklusive arbete kopplat till elevers studiero. Granskningen ingår i revisionsplanen för år 2023 och avser barn- och ungdomsnämnden.

Granskningens syfte har varit att bedöma om barn- och ungdomsnämnden har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll kopplat till verksamhetens arbete för att uppfylla lagens krav om trygg skolmiljö och studiero.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och ungdomsnämnden delvis har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll kopplat till verksamhetens arbete för att uppfylla lagens krav om trygg skolmiljö och studiero, men att det genom granskningen finns identifierade utvecklingsområden.

Vi konstaterar att enbart vissa skolenheter upplever att de har förutsättningar att tillgodose en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studier. Vi noterar att det finns en upplevelse av orättvisa och missnöje kring hur ekonomiska resurser fördelas. Detta då vissa skolenheter, främst de mer nybyggda skolorna, uppges ha bättre förutsättningar till en god fysisk lärmiljö jämfört med andra skolor, men att hänsyn till detta inte tas i nämndens resursfördelning mellan skolorna. Utöver lokalförutsättningarna lyfter intervjuade även fram att respektive skolenhets elevunderlag inte fullt ut reflekteras i de resurser som tilldelas kommunens skolor.

Vi konstaterar att barn- och ungdomsnämnden har en rutin framtagen på central nivå. Denna rutin syftar till att säkerställa att nämnden får information när rektor beslutar om avstängning av elev. Utöver detta är det huvudsakligen skolenheterna själva som beslutar om egna styrande och stödjande dokument för deras verksamhet. Det finns inget framtaget gemensamt stödmaterial eller motsvarande vad gäller handläggning av disciplinära åtgärder, vilket vi noterar finns en önskan om ska finnas.

Nämnden följer upp rektorers upplevelse av trygghet och studiero genom att ta del av det systematiska kvalitetsarbete som presenteras till nämnden. Vi konstaterar att kommunen för intern statistik kopplat till trygghet inom skolmiljön genom egna elevenkäter. Utöver detta

framhålls Skolinspektionens skolenkät agera underlag till bedömningar kring tryggheten och nivån av studiero på skolorna.

Vi ser vidare att varje skola i dialog med eleverna tar fram, ser över och reviderar de ordningsregler som gäller på skolan. Genomförd trygghetsenkät pekar på att en stor andel elever känner till deras skolas ordningsregler. Vi konstaterar att nämnden inte specifikt följer upp att ordningsregler finns vid varje skolenhet, men att nämnden tar del av information om detta genom skolchef som signalerar om ordningsregler saknas. Det finns vidare blanketter för utredning av kränkningar och särbehandling samt information om klagomålshantering.

Vi bedömer att mycket arbete sker på enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero, allt från trygghetsvandringar till upprättande av olika plandokument. Huvudmannen är främst involverad i arbetet genom att tillsätta medel för utbildning inom våldsförebyggande arbete, efterfråga återrapportering från trygghetsenkäten och ta del av inkomna anmälningar rörande kränkning och särbehandling. Vi noterar dock en frustration i intervjuer från skolenheternas sida rörande brist på återkoppling och konkreta åtgärder kopplat till de anmälningar som inlämnas.

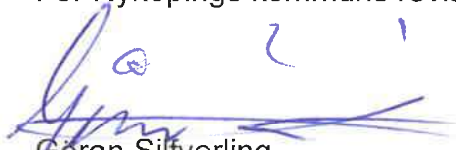
Vi ser att åtgärder vidtagits för att motverka otrygghet och bristande studiero. Det finns en pågående utbildningsinsats kallad "Agera tillsammans", och nämnden har tillsatt medel för utbildning i våldsförebyggande förhållningssätt. Vi konstaterar även att det finns åtgärder för att säkerställa en god fysisk lärmiljö och åtgärda potentiella brister i denna. Detta genom trygghetsvandringar, planerade rastaktiviteter med personal, översyn av mellanrumsprocesser med mera.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi barn- och ungdomsnämnden att:

- Upprätta ett gemensamt stödmaterial eller motsvarande för handläggning av disciplinära åtgärder.
- I översyn av resursfördelningsmodellen överväga att inkludera skollokalerens fysiska förutsättningar samt elevunderlag som parametrar i resursfördelningskalkylen, utöver socioekonomiska och volymbaserade faktorer.
- Utveckla formerna för återkoppling till skolorna rörande inlämnade anmälningar om kränkning och särbehandling. En sådan återkoppling bör vidare inkludera redogörelse över vilka konkreta åtgärder som beslutats om.

Granskningen översänds härmed till barn- och ungdomsnämnden för yttrande **senast 2023-10-31**. Rapporten skickas även till kommunstyrelsen och till kommunfullmäktige för kännedom.

För Nyköpings kommuns revisorer

Göran Silfverling,
ordförande

Christer Gustafsson,
vice ordförande

Trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunens grundskolor

Rapport
Nyköpings kommun

KPMG AB
2023-08-28
Antal sidor 27

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Bakgrund	6
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	6
2.2	Revisionskriterier	7
2.3	Metod	7
3	Om trygghet och studiero	8
4	Resultat av granskningen	9
4.1	Organisation	9
4.1.1	Barn- och ungdomsnämndens reglemente	10
4.1.2	Överenskommelse med division utbildning	10
4.1.3	Delegationsordning	11
4.2	Har barn- och ungdomsnämnden riktlinjer/rutiner för arbetet med att säkra en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero, till exempel vad gäller ordningsregler och disciplinära åtgärder?	12
4.2.1	Ordningsregler	12
4.2.2	Disciplinära åtgärder	13
4.2.3	Anmälan om diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling	14
4.2.4	Blanketter för utredning	15
4.2.5	Klagomålshantering	15
4.2.6	Bedömning – rutiner och riktlinjer	16
4.3	Ger grundskolornas lokaler förutsättningar för en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studiero?	16
4.3.1	Bedömning – fysisk lärmiljö	17
4.4	Vilket arbete bedrivs på huvudmanna- och enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero?	17

Nyköpings kommun

Trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunens grundskolor

2023-08-28

4.4.1	Arbete på huvudmannanivå	17
4.4.2	Arbete på enhetsnivå	17
4.4.3	Bedömning – arbete på enhets- och huvudmannanivå	20
4.5	Nämndens uppföljning	20
4.5.1	Följer nämnden i det systematiska kvalitetsarbetet eller på annat sätt upp att ordningsregler finns vid varje skolenhet?	20
4.5.2	Följer nämnden i det systematiska kvalitetsarbetet eller på annat sätt upp rektorernas och elevernas upplevelse av trygghet och studiero på respektive skolenhet?	20
4.5.3	Bedömning – nämndens uppföljning	23
4.6	Åtgärder	23
4.6.1	Vilka åtgärder har vidtagits för att motverka otrygghet och bristande studiero?	23
4.6.2	Vilka åtgärder har vidtagits för att säkerställa en säker fysisk lärmiljö och åtgärda eventuella brister?	23
4.6.3	Bedömning – åtgärder	24
5	Svar på revisionsfrågor	24
6	Slutsats och rekommendationer	27

1 Sammanfattning

Vi har av Nyköpings kommuns revisorer fått i uppdrag att bedöma barn- och ungdomsnämndens arbete och åtgärder kopplat till trygghet och säkerhet inom kommunens grundskolor, inklusive arbete kopplat till elevers studiero. Granskningen ingår i revisionsplanen för år 2023 och avser barn- och ungdomsnämnden.

Granskningens syfte har varit att bedöma om barn- och ungdomsnämnden har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll kopplat till verksamhetens arbete för att uppfylla lagens krav om trygg skolmiljö och studiero.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och ungdomsnämnden delvis har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll kopplat till verksamhetens arbete för att uppfylla lagens krav om trygg skolmiljö och studiero, men att det genom granskningen finns identifierade utvecklingsområden.

Vi konstaterar att enbart vissa skolenheter upplever att de har förutsättningar att tillgodose en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studier. Vi noterar att det finns en upplevelse av orättvisa och missnöje kring hur ekonomiska resurser fördelas. Detta då vissa skolenheter, främst de mer nybyggda skolorna, uppges ha bättre förutsättningar till en god fysisk lärmiljö jämfört med andra skolor, men att hänsyn till detta inte tas i nämndens resursfördelning mellan skolorna. Utöver lokalförutsättningarna lyfter intervjuade även fram att respektive skolenhets elevunderlag inte fullt ut reflekteras i de resurser som tilldelas kommunens skolor.

Vi konstaterar att barn- och ungdomsnämnden har en rutin framtagen på central nivå. Denna rutin syftar till att säkerställa att nämnden får information när rektor beslutar om avstängning av elev. Utöver detta är det huvudsakligen skolenheterna själva som beslutar om egna styrande och stödjande dokument för deras verksamhet. Det finns inget framtaget gemensamt stödmaterial eller motsvarande vad gäller handläggning av disciplinära åtgärder, vilket vi noterar finns en önskan om ska finnas.

Nämnden följer upp rektorers upplevelse av trygghet och studiero genom att ta del av det systematiska kvalitetsarbete som presenteras till nämnden. Vi konstaterar att kommunen för intern statistik kopplat till trygghet inom skolmiljön genom egna elevenkäter. Utöver detta framhålls Skolinspektionens skolenkät agera underlag till bedömningar kring tryggheten och nivån av studiero på skolorna.

Vi ser vidare att varje skola i dialog med eleverna tar fram, ser över och reviderar de ordningsregler som gäller på skolan. Genomförd trygghetsenkät pekar på att en stor andel elever känner till deras skolas ordningsregler. Vi konstaterar att nämnden inte specifikt följer upp att ordningsregler finns vid varje skolenhet, men att nämnden tar del av information om detta genom skolchef som signalerar om ordningsregler saknas. Det finns vidare blanketter för utredning av kränkningar och särbehandling samt information om klagomålshantering.

Vi bedömer att mycket arbete sker på enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero, allt från trygghetsvandringar till upprättande av olika plandokument. Huvudmannen är främst involverad i arbetet genom att tillsätta medel för utbildning inom våldsförebyggande arbete, efterfråga återrapportering från

2023-08-28

trygghetsenkäten och ta del av inkomna anmälningar rörande kränkning och särbehandling. Vi noterar dock en frustration i intervjuer från skolenheternas sida rörande brist på återkoppling och konkreta åtgärder kopplat till de anmälningar som inlämnas.

Vi ser att åtgärder vidtagits för att motverka otrygghet och bristande studiero. Det finns en pågående utbildningsinsats kallad "Agera tillsammans", och nämnden har tillsatt medel för utbildning i våldsförebyggande förhållningssätt. Vi konstaterar även att det finns åtgärder för att säkerställa en god fysisk lärmiljö och åtgärda potentiella brister i denna. Detta genom trygghetsvandringar, planerade rastaktiviteter med personal, översyn av mellanrumsprocesser med mera.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi barn- och ungdomsnämnden att:

- Upprätta ett gemensamt stödmaterial eller motsvarande för handläggning av disciplinära åtgärder.
- I översyn av resursfördelningsmodellen överväga att inkludera skollokalernas fysiska förutsättningar samt elevunderlag som parametrar i resursfördelningskalkylen, utöver socioekonomiska och volymbaserade faktorer.
- Utveckla formerna för återkoppling till skolorna rörande inlämnade anmälningar om kränkning och särbehandling. En sådan återkoppling bör vidare inkludera redogörelse över vilka konkreta åtgärder som beslutats om.

2 Bakgrund

Enligt skollagen ska alla elever tillförsäkras en trygg och stödjande skolmiljö. Det är skolans och ytterst rektorns ansvar att skapa trygghet och studiero. Enligt 5 kap 3 § ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Av skollagens 2 kap 8 § framgår att det är huvudmannen som ansvarar för att bestämmelserna enligt lag och föreskrifter efterlevs. Brister i trygg skolmiljö och avsaknad av studiero innebär en risk att elever får sämre studieresultat och att elever inte blir behöriga till gymnasieskolan.

För att eleverna ska tillförsäkras en arbetsmiljö som kännetecknas av trygghet och studiero ska det finnas ordningsregler. Rektor och lärare får också vidta åtgärder av disciplinär art.

Kommunens revisorer ser i sin risk- och väsentlighetsanalys att konsekvenserna av eventuella brister i kommunens rutiner och insatser kan få stora konsekvenser på enskilda barns förutsättningar att utvecklas mot uppsatta mål.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningens syfte har varit att bedöma om barn- och ungdomsnämnden har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll kopplat till verksamhetens arbete för att uppfylla lagens krav om trygg skolmiljö och studiero.

Granskningen har fokuserat på följande frågeställningar;

- Har barn- och ungdomsnämnden riktlinjer/rutiner för arbetet med att säkra en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero, till exempel vad gäller ordningsregler och disciplinära åtgärder?
- Vilket arbete bedrivs på huvudmanna- och enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero?
- Ger grundskolornas lokaler förutsättningar för en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studiero?
- Följer nämnden i det systematiska kvalitetsarbetet eller på annat sätt upp:
 - o att ordningsregler finns vid varje skolenhet?
 - o rektorernas och lärarnas upplevelse av tryggheten och studieron på respektive skolenhet?
 - o elevernas upplevelse av sin trygghet och studiero?
- Vilka åtgärder har vidtagits för att:
 - o motverka otrygghet och bristande studiero?
 - o säkerställa en säker fysisk skolmiljö för eleverna?
 - o åtgärda eventuella brister?

Nyköpings kommun
Trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunens grundskolor

2023-08-28

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om verksamheten motsvarar:

- kommunallag (2017:725) 6 kap. 6 §
- skollag (2010:800), 2 kap. 8 § och 5 kap. 3, 5 och 6 §§,
- interna styrdokument.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts med hjälp av intervjuer med berörda tjänstemän och politiska representanter från barn- och ungdomsnämnden samt genomgång av dokument som berör granskningsområdet. I granskningen har också Skolinspektionens skolenkät studerats.

Rapporten är kvalitetssäkrad i enlighet med KPMG:s gällande rutiner och möjlighet till faktakontroll har givits intervjuade inom ramen för granskningen.

3 Om trygghet och studiero

I skollagens femte kapitel regleras om trygghet och studiero. Utbildningen ska präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Eleverna ska känna sig trygga under hela skoldagen på både lektioner och raster och under andra aktiviteter. Att undervisningen ska präglas av studiero innebär "att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen".¹

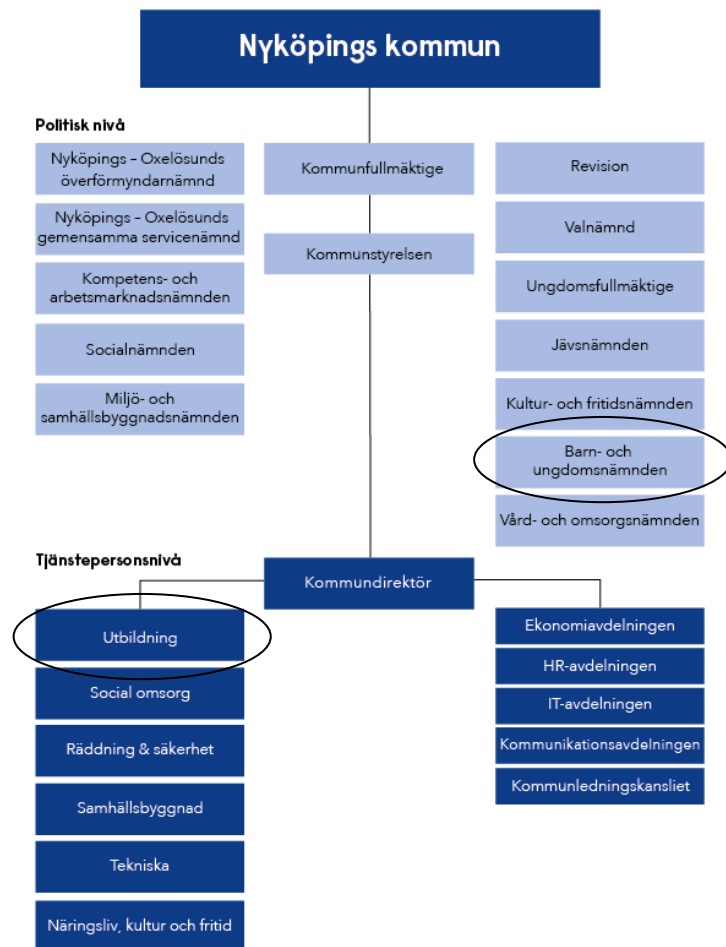
Det är huvudmannen som ska säkerställa att det bedrivs förebyggande arbete på skolenheter som skapar trygghet och studiero. Det görs bland annat genom att ge rektor förutsättningar i form av resurser, att personalen får kompetensutveckling och har insikter i gällande föreskrifter och att elevers trygghet och studiero följs upp.²

¹ <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/trygghet-studiero-och-disciplinara-atgarder>, 2022-09-06, kl. 09:30

² Prop. 2021/22:160, sid. 229

4 Resultat av granskningen

4.1 Organisation

Figur 1. organisationsschema över Nyköpings kommun.

I Nyköping är tjänstemannaorganisationen indelad i så kallade divisioner. Dessa divisioner utför på beställning av de politiska nämnderna givna uppdrag. Barn- och ungdomsnämnden är huvudman i skolfrågor och ansvarar för de kommunala grundskolorna och deras verksamhet. Nämnden är beställare och huvudman, division utbildning är i sin tur utförare av skoluppdraget.

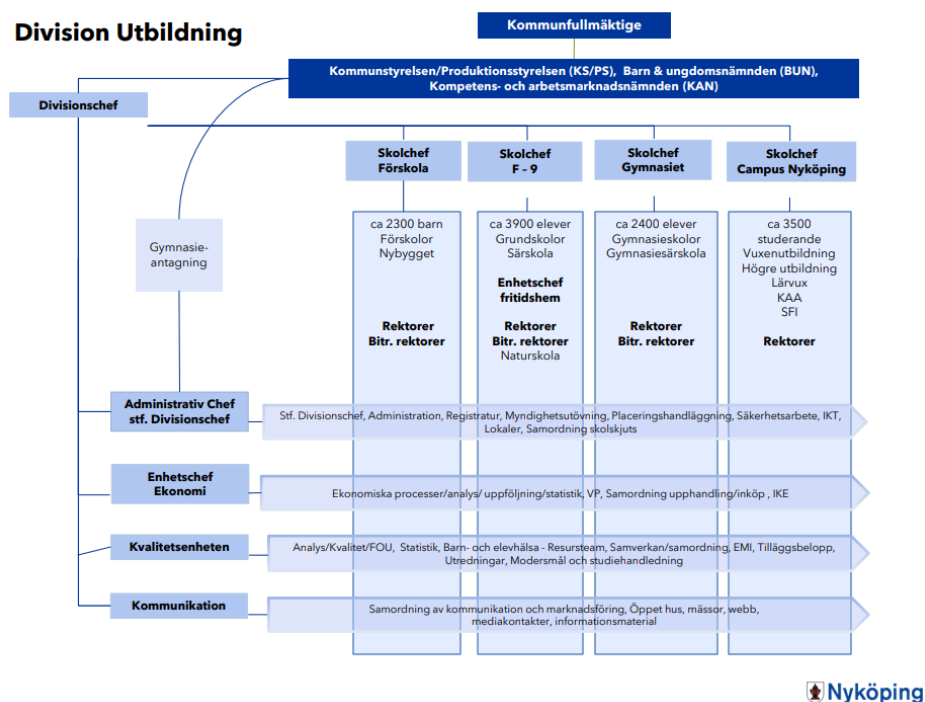
4.1.1 Barn- och ungdomsnämndens reglemente

I reglementet³ framgår att nämnden i enlighet med övergripande mål, strategier, policyer och ekonomiska ramar som fullmäktige anger samt Skollagen ansvarar för grundskolans verksamhetsområde. Vidare framgår att nämnden ansvarar för att ta fram och besluta om det innehållet som verksamheten beställer från division utbildning. Detta inkluderar frågor om verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet.

Nämnden ansvarar vidare för revidering av riktlinjer, utveckling och planering av verksamhetens innehåll inom sitt ansvarsområde. Nämnden ansvarar även som huvudman för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i Skollagen, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Vidare ska nämnden kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten och regelmässigt rapportera till den uppsiktspflichtiga kommunstyrelsen hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

4.1.2 Överenskommelse med division utbildning

Figur 2. Organisationskarta över Division Utbildning. ⁴

³ Reglemente för barn- och ungdomsnämnden, antaget av kommunfullmäktige 2019-02-14.

⁴ Enligt uppgift från skolchef finns inte längre en enhetschef för fritidshem. Det finns inte heller rektorer och biträdande rektorer under gymnasiet, utan en rektor och de andra har titeln resultatsenhetschefer.

I barn- och ungdomsnämndens överenskommelse med division utbildning om verksamhet för år 2022⁵ beskrivs vad barn- och ungdomsnämnden gett i uppdrag åt division utbildning. Enligt överenskommelsen har nämnden och dess ombud rätt till skälig insyn i division utbildnings verksamhet i frågor som rör åtagande enligt denna överenskommelse. Division utbildning ska kontinuerligt hålla nämnden och dess ombud underrättad om förändringar i verksamheten.

I överenskommelsen presenteras kommunfullmäktiges mål för verksamhet grundskola: att andelen elever som når godkända studieresultat ska öka. Uppdragsmottagare är barn- och ungdomsnämnden. Tillhörande indikatorer presenteras likaså. Rapportering ska ske genom helårs- och delårsredovisning. Vidare presenteras nämnduppdrag för verksamhet grundskola: att arbeta aktivt för att eleverna ska erbjudas en god utbildning i en trygg miljö. Tillhörande indikator är elevers uppfattning enligt Skolinspektionens skolenkät för årskurs 5.

I överenskommelsen mellan barn- och ungdomsnämnden och division utbildning framgår att kommunfullmäktiges övergripande mål samt nämndens verksamhetsmål ska följas upp på divisionsnivå. Nationella mål och nyckeltal för respektive verksamhet, följs upp på enhetsnivå samt redovisas per verksamhet på divisionsnivå. Måluppfyllelsen av de nationella målen mäts genom självskattning, enkäter samt statistik och internt framtaget underlag för utvärdering av verksamheten.

Det framgår även att det i divisionens kvalitetsarbete ingår att kartlägga och redovisa skolornas strategi samt det systematiska utvecklingsarbetet med uppföljning, analys, planering och genomförande av förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbete. Redovisning av och dialog kring ovanstående ska ske enligt överenskommelse mellan barn- och ungdomsnämnden och division utbildning. Uppföljningen av grunduppdraget sker genom redovisning av senaste läsårets verksamhetsrapport. Divisionen ska, om nämnden så önskar kunna redovisa resultat och annat underlag på enhetsnivå. Redovisning sker under dialogmöte och på nämndsammanträde.

4.1.3 Delegationsordning

I nedanstående tabell presenteras vad som fastställs i delegationsordningen för barn- och ungdomsnämnden rörande kränkande behandling.⁶

Tabell 1. Delegationsordning, *Kränkande behandling*.

Ärende	Delegat	Anmärkning
Varje år, upprätta en plan/dokumentation med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra trakasserier	Divisionschef	I samråd med Skolchef och rektor

⁵ Barn- och ungdomsnämndens och division utbildnings överenskommelse om verksamhet 2022.

⁶ Delegationsordning för barn- och ungdomsnämnden, antagen 2022-10-26.

och kränkande behandling av elever		
Mottagare av rektors anmälan om trakasserier och kränkande behandling (huvudman)	Skolchef	
Skyndsamt utreda omständigheter avseende trakasserier och kränkande behandling av barn/elev samt i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra trakasserier och kränkande behandling av eleven i framtiden	Rektor	Efter anmälan. I enlighet med upprättade system och rutiner.

4.2 Har barn- och ungdomsnämnden riktlinjer/rutiner för arbetet med att säkra en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero, till exempel vad gäller ordningsregler och disciplinära åtgärder?

Enligt skriftlig uppgift från divisionen finns rutiner framtagna på central nivå som syftar till att säkerställa att nämnden får information när rektor beslutar om avstängning av elev, något som rektorer i intervju bekräftar finns. Utöver detta är det huvudsakligen skolenheterna själva som tar fram styrande och stödjande dokumentation, vilket beskrivs i kommande avsnitt. Därtill används ofta Skolverkets skrivningar utifrån skollagen som stöd i skolenheternas arbete och bedömningar kopplat till trygghet och studiero. Nämnden uttrycker i intervju att de upplever att skollagens skrivningar rörande trygghet och studiero är tillräckligt tydliga. Varför nämnden inte har några styrdokument på området.

4.2.1 Ordningsregler

Enligt skollagen ska alla skolor ha ordningsregler vilka ämnar att upprätthålla studiero och en trygg lärmiljö.

Det beskrivs i intervjuer att alla skolenheter har ordningsregler som beslutas av rektor. Dessa tas fram i dialog med eleverna på skolan, varav eleverna involveras mer ju äldre de är. Ordningsreglerna samt dess efterlevnad följs upp regelbundet och revideras vid behov. Intervjuade rektorer beskriver att de uppfattar ordningsreglerna som tydliga och väl utformade. Det beskrivs även att det finns separata dokument som särskilt berör mobbning och kränkande särbehandling, samt att dessa är väl förankrade hos vårdnadshavare och personal på skolorna. Intervjuade lärare menar att ordningsregler och rutiner utgör ett bra stöd i arbetet med mobbning och kränkning. Därtill beskrivs att elevhälsoteam och kuratorer finns tillgängliga om lärarna har frågor kring vad som

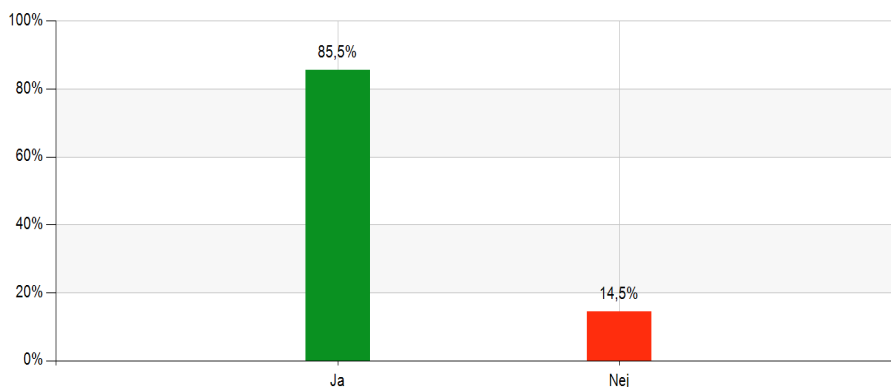
gäller. Lärare beskriver även att klasser kan ha egna ordningsregler utöver skolenheternas ordningsregler som eleverna tillsammans med läraren tar fram.

4.2.1.1 Elevernas kännedom om ordningsreglerna

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av en enkät elevenkäter. Det finns två former av elevenkäter, en som behandlar området trygghet och säkerhet som genomförs på höstterminerna och en på vårterminerna som behandlar, ansvar, inflytande och studiero. Trygghetsenkäten delas upp i två delar: en för årskurs 4–6 och en avseende förskoleklass – årskurs 3. I intervju beskrivs att trygghetsenkäten genomförs 1–2 gånger per år och att resultaten följs upp löpande och redovisas för nämnd.

Exempel på frågor som inkluderas i Trygghetsenkäten är:

- Känner du dig trygg i din klass?
- Känner du dig trygg i din skola?
- Brukar du vara rädd eller otrygg någonstans i skolan?
- Har du någon gång under det senaste året blivit kränkt av en elev på skolan?
- Har du någon gång under det senaste året blivit kränkt av en vuxen på skolan?
- Vet du vilka skolans ordningsregler är?
- Tycker du att skolans ordningsregler följs?

Figur 3: Utdrag ur kommunens egen trygghetsenkät förskoleklass - årskurs 3 med svar på frågan "vet du vilka skolans ordningsregler är?".

Ur stapeldiagrammet ovan går att utläsa att drygt 85% av eleverna i förskoleklass – årskurs 3 känner till skolans ordningsregler. Motsvarande enkätresultat för elever i årskurs 4–6 uppvisar snarlika resultat på frågan. Detta pekar på att det finns en god kännedom hos eleverna kring vilka ordningsregler som gäller.

4.2.2 Disciplinära åtgärder

De disciplinära åtgärder som återfinns i skollagen är:

2023-08-28

- utvisning ur undervisningslokalen,
- kvarsittning,
- skriftlig varning,
- tillfällig omplacering,
- tillfällig placering utanför den egna skolan,
- avstängning,
- omhändertagande av föremål.

I intervjuer beskrivs att Skolverkets skrivningar kring skollagen används som stöd i arbetet med disciplinära åtgärder. Det beskrivs vidare att olika skolor kan ha olika dokumenterat stödmaterial på området.

Enligt intervjuade för granskningen saknas gemensamt stödmaterial för handläggning av disciplinära åtgärder på de kommunala grundskolorna. Det finns således inga mallar, blanketter eller liknande dokumenterat material som tagits fram på en central nivå för att vägleda handläggning av disciplinär art. Det framkommer av intervjuade att ett gemensamt stödmaterial hade underlättat för skolorna i deras arbete med handläggning av disciplinära åtgärder och att det finns en önskan om att ta fram ett sådant. Rektorer i kommunen instämmer i att det vore bra om det fanns gemensamt stödmaterial för handläggning av disciplinära åtgärder, och förklarar att det enbart finns mallar för avstängning.

4.2.3 Anmälan om diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling

På kommunens hemsida finns information om hur anmälan om diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling ska gå till. Det beskrivs här att personal som får reda på att en elev upplever sig utsatt ska anmäla detta till rektor som i sin tur ska se till att händelsen utreds, åtgärdas och följs upp. Det beskrivs vidare vem elever och föräldrar kan vända sig till samt vidare hänvisning till nämnden ifall personen i fråga inte upplever sig lyssnad på vid initial kontakt med kommunen. Här ges möjlighet att göra en digital anmälan direkt på hemsidan.

Intervjuade inom skolenheterna understryker att det finns en frustration kring att de anmälningar om diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling som görs ofta inte leder till någon förändring i praktiken bortom att det förs till statistiken. Man uppger exempelvis att lärare lämnar upprepade anmälningar rörande samma elev utan att åtgärder vidtas eller att det saknas återkoppling gällande vad anmälan resulterat i. Detta uppger man resulterar i att det ibland hinner gå lång tid innan elever får det stöd som behövs för att komma till rätta med observerad problematik.

Lärarna beskriver vidare att anmälningarna i sig utgör en arbetsbörda som ofta, givet att anmälningarna sällan mynnar ut i någon förändring, nedprioriteras av de anställda. Här efterfrågar således granskningens intervjupersoner mer återrapportering från huvudmannens sida rörande de anmälningar som lämnas in och hur dessa hanterats.

4.2.4 Blanketter för utredning

Vi har tagit del av ett antal blanketter som fungerar som stöd och vägledning i utredningsarbetet av kränkande behandling inom grundskolorna i kommunen. Dessa blanketter är inte knutna till en specifik skola utan är kommungemensamma och används i samtliga skolor. Blanketterna är framtagna av division utbildning.

Blanketterna fungerar som vägledning i utredning av nedanstående områden kopplat till kränkande behandling.

1. Dokumentation av klagomålshantering.
2. Dokumentation av:
 - 2a. samtal med barn/elev som upplever sig utsatt,
 - 2b. samtal med vårdnadshavare till barn/elev som upplever sig utsatt.
3. Dokumentation av:
 - 3a. samtal med barn/elev som upplevts utsätta andra barn/elever för kränkande behandling,
 - 3b. dokumentation av samtal med vårdnadshavare till minderårig som upplevs utsätta andra barn/elever för kränkande behandling,
4. Dokumentation av samtal med personal som utsätta andra barn/elever för kränkande behandling,
5. Dokumentation av uppföljning, beslut om åtgärder samt avslut av ärende.

Blanketterna lämnar rum för dokumentering i samband med anmälan och utredning av ärenden. Därtill återfinns information om hur dokumenteringen i utredningen ska gå till. Intervjuade lärare uttrycker att mallarna fungerar att arbeta utifrån, men att de samtidigt ser positivt på att mallarna framåt ska ses över för att förbättras ytterligare. Det finns även, som beskrivs i avsnitt 4.2.3. en tydlig önskan från verksamheten om att få mer återkoppling från huvudmannens sida angående de anmälningar som lämnats.

4.2.5 Klagomålshantering

KPMG har, som del av denna granskning, tagit del av dokumentation som beskriver kommunens rutiner för klagomålshantering. Av underlaget framkommer att den som har klagomål riktat till skolan i första hand ska vända sig till verksamhetens personal, varpå personalen kan vända sig till närmaste chef vid behov. Den som har lyft ett klagomål med verksamhetens personal och inte upplever att denna har fått tillräckligt gehör, eller att brister kvarstår trots personalens försök att åtgärda dem, kan gå vidare till rektor/biträdande rektor.

Den som har haft kontakt med rektor om ett klagomål och trots detta upplever att brister kvarstår har vidare möjlighet att vända sig till huvudmannen. Det framgår tydligt av delgiven dokumentation att klagomål alltid måste utredas och dokumenteras samt på övergripande plan hur detta ska gå till. Det beskrivs vidare att division utbildning har tagit fram en gemensam blankett som alla kommunens utbildningsverksamheter kan använda för detta ändamål. Slutligen står att dokumentation, uppföljning och analys på

aggregerad nivå av klagomål ska användas som underlag i uppföljning av grundskolans arbete inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

4.2.6 Bedömning – rutiner och riktlinjer

Vi konstaterar att det finns rutiner framtagna på central nivå som syftar till att säkerställa att nämnden får information när rektor beslutar om avstängning av elev. Utöver Skolverkets skrivningar kring skollagen är det huvudsakligen skolenheternas egna styrande och stödjande dokumentation som används i arbetet att säkra en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det finns inget framtaget gemensamt stödmaterial eller motsvarande vad gäller handläggning av disciplinära åtgärder, vilket vi noterar att verksamheten önskar fanns.

Varje skola tar i dialog med eleverna fram, ser över och reviderar ordningsregler som sedan beslutas om av rektor, dessa gäller på skolenheten vid vilket reglerna togs fram. Vi ser även genom genomförd trygghetsenkät att en stor andel elever känner till sin skolas ordningsregler. Det finns vidare blanketter för utredning samt information om klagomålshantering som är centralt framtagna och gäller för samtliga skolenheter. Det har genom intervju emellertid framgått att det finns en önskan om att skolverksamheterna ska få mer återkoppling från huvudmannen efter det att en anmälning om trakasserier och särbehandling gjorts. Detta görs inte idag, och kan ytterst leda till att antalet anmälningar minskar.

4.3 Ger grundskolornas lokaler förutsättningar för en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studiero?

I intervjuer såväl som skriftliga uppgifter från tjänsteperson inom verksamheten framgår att det är svårt att ge en enhetlig bild av skolans lokalförutsättningar, då grundskolornas byggnader och lokaler skiljer sig åt. Vissa byggnader och lokaler uppges vara mer moderna och byggda med trygghet, säkerhet och studiero i åtanke. De äldre skolbyggnaderna beskrivs ha mer slitna lokaler som inte är lika anpassade för elevernas behov vad gäller trygghet och studiero.

Därtill beskrivs att vissa skolor är byggda på ett sätt som skapar fler konfliktytor och kritiska punkter, exempelvis utrymmen med skymd sikt såsom bakom skåp i korridorer. Enligt intervjuer är de mer nybyggda skolorna bättre på att tillgodose lokaler med goda förutsättningar för en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studiero. Mindre landsortsskolor och äldre skolbyggnader förklaras ha större utmaningar vad gäller detta jämfört med de mer nybyggda/moderna skolorna.

Detta innebär att mer resurser behöver läggas på dessa byggnader och lokaler för att säkerställa att förutsättningarna för skolan möjliggör för en god fysisk lärmiljö, jämfört med de skolor som har mer öppna och ljusa utrymmen. Med detta i åtanke har flera intervjupersoner lyft fram sitt missnöje kring att ekonomiska resurser fördelas endast utifrån volymbaserade och socioekonomiska faktorer, men inte med hänsyn till de olika skolenheternas skilda lokalmässiga förutsättningar.

4.3.1 Bedömning – fysisk lärmiljö

Vi konstaterar att enbart vissa skolenheter upplever att de har förutsättningar att tillgodose en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studiero bland deras elever. I huvudsak utgörs den grupp där den fysiska lärmiljön är god av mer moderna och/eller nybyggda skolor. Vi noterar vidare att det finns en upplevd orättvisa och ett missnöje kring hur ekonomiska resurser fördelas i förhållande till den fysiska lärmiljön. Detta då vissa skolenheter, främst de mer nybyggda skolorna, upplevs ha bättre förutsättningar för att skapa en god fysisk lärmiljö jämfört med andra skolor, men att hänsyn till detta inte tas i nämndens resursfördelning mellan skolorna.

4.4 Vilket arbete bedrivs på huvudmanna- och enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero?

4.4.1 Arbete på huvudmannanivå

Enligt uppgift från barn- och ungdomsnämnden samt divisionen har nämnden i samband med budget tillsatt verksamheterna medel för utbildning i våldsförebyggande arbete. Huvudmannen tar även del av de anmälningar om kränkningar och särbehandling som inkommer. Som redovisats tidigare noterar vi emellertid en frustration från skolenheterna rörande brist på återkoppling och åtgärder kopplat till de anmälningar som inlämnas.

4.4.2 Arbete på enhetsnivå

I skriftlig uppgift från division utbildning inom ramen för granskningen beskrivs att förebyggande och främjande arbete står i fokus såväl i det dagliga arbetet som i det systematiska kvalitetsarbetet. Hänvisning görs till trygghetsenkäten och genomförda trygghetsvandringar som ligger till grund för det förebyggande och främjande arbetet på skolorna. I intervju med tjänsteperson beskrivs att trygghetsvandringarna genomförs tillsammans med elever på skolan. Under dessa vandringar ses skolans lokaler över utifrån perspektivet trygghet och studiero.

Exempel på åtgärder som genomförs för att öka tryggheten och studieron är att placera personal i de utrymmen som av elever upplevs som otrygga, såsom exempelvis i korridorer och vid omklädningsrum. Därtill placeras matsalsvärdar i skolornas matsalar och planerade rastaktiviteter genomförs av rastvärdar.

Varje skola har utöver detta en likabehandlingsplan som beskriver det arbete som genomförs på respektive skola. Likabehandlingsplanerna utvärderas och uppdateras vid behov inför varje nytt läsår enligt uppgift i intervju. Ett exempel på likabehandlingsplan och dess innehåll återfinns nedan, i avsnitt 4.4.2.1.

Som tidigare nämnts tas ordningsregler fram på varje skola i samråd med eleverna för att sedan beslutas om av rektor. Vad gäller utredning av kränkningar finns gemensamma rutiner på skolorna i form av tidigare nämnda blanketter för utredning av kränkningar och särbehandling, framtagna av division utbildning. Den information som samlas in i samband med dessa utredningar används sedan som underlag i arbetet

med att planera det förebyggande och främjande arbetet på skolorna enligt uppgift från en för granskningen intervjuad tjänsteperson.

4.4.2.1 Exempel på likabehandlingsplan

Varje skolenhet har, enligt intervjuade för granskningen, sin egen likabehandlingsplan avseende arbetet att motverka diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling. Vi har tagit del av ett exempel på en likabehandlingsplan.⁷ Här beskrivs det övergripande syftet med likabehandlingsplanen enligt följande: "Alla som befinner sig i våra verksamheter, elever, personal och vårdnadshavare, känner till hur vi arbetar och vet vart man kan vända sig i frågor som berör diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling." Vidare definieras och förklaras begrepp såsom diskriminering och diskrimineringsgrunderna.

Det framgår fortsättningsvis att det finns en plan för varje enskild verksamhet. Planen ska fungera som ett förebyggande verktyg och vara anpassad till vad som framkommer vid kartläggning av behov. Vi har tagit del av exempel på en sådan plan, vilket redogörs för i avsnitt 4.4.2.2. Utifrån kartläggningen analyseras orsaker eller risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten. Eleverna vid verksamheten ska vara delaktiga i arbetet med planen. I planen ska även framgå vilka främjande och förebyggande åtgärder som ska påbörjas samt genomföras under året kopplat till de diskrimineringsgrunder som finns med i likabehandlingsplanen.

Det främjande arbetet avser arbete som ständigt pågår utan att föregås av något särskilt identifierat problem. De främjande aktiviteter som presenteras är följande:

- Rastaktiviteter,
- Scheman på övergångsprocesser och mellanrumsprocesser,
- Elev- och klassråd,
- Temadagar,
- Miljöråd,
- Matråd,
- Elever som representanter i trygghetsteam,
- Faddergrupper,
- Vi bjuder in samhällets olika representanter ex polis, politiker, författare.

Det förebyggande arbetet är de direkta insatser som genomförs i syfte att minimera risker för kränkande behandling och motverka diskriminering. Det förebyggande arbetet genomförs enligt planen i fyra steg:

1. Kartläggning av risker för kränkningar,

⁷ Skolan ska vara trygg för alla, rektorsområde E Östra skolan, gäller 2022-10-01 till och med 2023-09-30.

2023-08-28

2. Analys av orsaker till riskerna,
3. Sätta upp mål och bestämma åtgärder,
4. Följa upp och utvärdera.

Varje diskrimineringsgrund har ett eget avsnitt där detta tas upp och presenteras i en separat tabell. Vidare återfinns rutiner för hur elever och vårdnadshavare kan anmäla diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling samt skolans rutiner för anmälan och åtgärder om något av dessa skulle inträffa.

4.4.2.2 Exempel på plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling

Det finns en plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling avseende skolan "Nyköpings högstadium" som har delgetts KPMG som exempel på en plan mot diskriminering.⁸ Det framgår att planen ämnar beskriva skolans arbete med att främja elevers lika rättigheter och förebygga diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling och mobbning. Planen beskriver hur detta arbete ska kartläggas, följas upp, utvärderas och revideras varje år. Planen framhålls vara ett aktivt verktyg i skolans verksamhet, vilket innebär att planen används som stöd för personal på skolorna i det dagliga arbetet att motverka diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling.

Planen innehåller en vision och ett avsnitt för begreppsdefinitioner. De metoder som används för kartläggning och utvärdering är en egenframtagen trivselenkät samt Skolinspektionens enkät tillsammans med underlag inhämtat genom observationer, utvecklingssamtal, mentorstider, enskilda samtal med mentor, hälsosamtal med skolsköterska för elever och utvärdering av arbetet i trygghetsteam och elevhälsoteam. Det framgår även vem som ansvarar för kartläggning av utredning av kränkande särbehandling.

Planen innehåller vidare rutiner vid incidenter enligt konsekvenstrappan nedan:

1. Tillsägelse. Ansvarig: berörd vuxen,
2. Enskilt samtal. Ansvarig: berörd vuxen,
3. Samtal med vårdnadshavare. Ansvarig: berörd vuxen,
4. Vårdnadshavare till skolan. Ansvarig: berörd vuxen,
5. Skolledningen involveras. Ansvarig: berörd vuxen,
6. Anmälan. Ansvarig: Rektor.

I intervju med verksamheten beskrivs att skolorna har sina egna framtagna konsekvenstrappor, men att samtliga påminner om, och i allt väsentligt är likadana som den konsekvenstrappa som redovisas ovan.

⁸ Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande särbehandling, Nyköpings högstadium 2022/2023.

4.4.3 Bedömning – arbete på enhets- och huvudmannanivå

Vår bedömning är att omfattande arbete sker på enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero, allt från trygghetsvandringar till upprättandet utav olika plandokument. Huvudmannen tillsätter medel för utbildning inom det vålds-förebyggande arbetet, efterfrågar återrapportering av trygghetsenkäten och tar del av inkomna anmälningar rörande kränkningar och särbehandling.

Tidigare bedömning, där KPMG noterat en frustration från skolenheterna rörande brist på återkoppling och åtgärder kopplat till de anmälningar som lämnas samt dess effekt på anmälningsfrekvensen kvarstår.

4.5 Nämndens uppföljning

4.5.1 Följer nämnden i det systematiska kvalitetsarbetet eller på annat sätt upp att ordningsregler finns vid varje skolenhet?

Det framkommer i dialog med tjänstepersoner inom skolans verksamhet att nämnden inte specifikt efterfrågar att ordningsregler finns vid varje skolenhet. Detta åligger istället rektor att se till att detta finns på plats. Det är vidare skolchefens uppdrag att efterfråga och tillse att ordningsreglerna finns, och signalera till huvudman om inte så är fallet. Nämnden, genom att skolchef signalerar till huvudmannen när skolenheterna inte lever upp till kravet följer enligt intervjuade för granskningen på så vis upp att relevant dokumentation finns på plats.

4.5.2 Följer nämnden i det systematiska kvalitetsarbetet eller på annat sätt upp rektorernas och elevernas upplevelse av trygghet och studiero på respektive skolenhet?

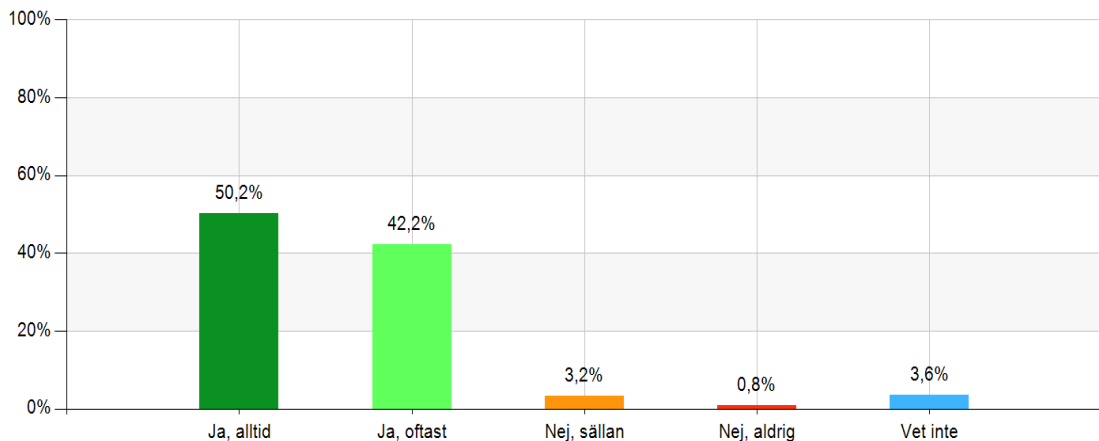
I barn- och ungdomsnämndens verksamhetsberättelse från 2022⁹ beskrivs att nämnden har fått i uppdrag att arbeta aktivt för att eleverna ska erbjudas en god utbildning i en trygg miljö. Nämnden ska enligt verksamhetsberättelsen följa upp detta genom att:

1. Invänta Skolinspektionens resultat för skolenkäten 2023 som vid tillfället inte publicerats ännu, samt
2. Gå igenom de interna trygghetsenkäterna som genomfördes under 2022 och konstatera att enkäterna visar att eleverna känner sig trygga i sin klass och skola.

Vi har tagit del av protokoll från barn- och ungdomsnämndens sammanträden där det framgår att nämnden efterfrågat information om Skolenkäten från 2023. I skolenkäten återfinns frågor rörande rektors roll på olika områden, men inte frågor kopplat till specifikt rektors upplevelse av trygghet och studiero på skolenheterna. Skolorna redovisar dock rektors upplevelse av skolans trygghet och studiero inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet som presenteras för nämnden.

⁹ Verksamhetsberättelse 2022, barn- och ungdomsnämnden 2022-12-31.

Vidare framförs i intervju att barn- och ungdomsnämnden efterfrågar redovisning av resultat på området trygghet och studiero och att division utbildning redovisar uppvisade resultat av Trygghetsenkäten för nämnden i samband med detta.

Figur 4. Utdrag från kommunens egen trygghetsenkät för höstterminen 2022 avseende elever i årskurs 4–6 innehållande svar på frågan "Känner du dig trygg i din klass?".

Figur 4 ovan åskådliggör svar från elever i årskurs 4–6 på frågan "känner du dig trygg i din klass?". Av diagrammet går att utläsa att drygt hälften av eleverna upplever att de alltid känner sig trygga i sin klass, följt av drygt 42% som uppger att de oftast känner sig trygga i sin klass. Svaren skiljer sig inte avsevärt från de som delges under frågan "känner du dig trygg i din skola", där resultaten ser nästan identiska ut. Vi har även tagit del av trygghetsenkäten för förskoleklass - årskurs 3 och konstaterar att även dessa svar liknar de svar som inkommit från årskurs 4–6 rörande dessa frågor.

Intervjuade hänvisar även till Skolinspektionens skolenkät vad gäller sådan uppföljning inom ämnet som redovisas till nämnden. I enkäten, som genomförs hos varje huvudman vartannat år, tillfrågas elever i årskurs fem och årskurs nio hur de upplever tryggheten och studieron på sin skola.¹⁰ Den första siffran i kolumnen anger snittet i Nyköping och den andra siffran snittet i enkätomgången. Nedan finns resultaten för enkäten år 2021.

¹⁰ Medelvärde och indexvärde hamnar på en skala mellan 0-10, där 10 innebär att respondenterna anger att påståendet "stämmer helt och hållet" och 0 att påstående inte alls stämmer, däremellan finns alternativen "stämmer ganska bra" och "stämmer ganska dåligt". Vid negativa påståenden gäller omvänt förhållande. Medelvärden för påståenden med ett (-) beräknas omvänt, d.v.s. ett högt medelvärde är att föredra framför ett lågt

Tabell 2. Skolenkäten för elever i årskurs 5 respektive årskurs 9, Nyköping, 2021, Skolinspektionen.

Påstående	Åk 5 – medelvärde	Åk 9 – medelvärde
I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns	5,5 (5,7)	4,7 (4,9)
I min skola är vi elever med och bestämmer vilka ordningsregler vi ska ha	-	3,3 (3,9)
Mina lärare ser till att ordningsreglerna på skolan följs	7,9 (8,0)	6,6 (6,5)
Jag har studiero på lektionerna	6,1 (6,1)	6,3 (5,7)
På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet (-)	3,8 (4,1)	5,0 (4,6)
Mina lärare ser till att det är studiero på lektionerna	-	6,3 (6,0)
I min skola finns det elever som jag är rädd för (-)	7,7 (8,0)	8,2 (7,9)
I min skola finns det vuxna som jag är rädd för (-)	8,7 (8,7)	8,5 (7,9)
Jag känner mig trygg i skolan	7,4 (7,9)	7,9 (7,5)
De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att någon har varit elak mot en elev	7,2 (7,6)	6,6 (6,4)
Min skola arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling	-	6,5 (6,2)
Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev	8,2 (8,1)	7,8 (7,0)

Ur tabellen kan utläsas att andelen elever i årskurs 5 och 9 som upplever att skolans ordningsregler följs är lägre än snittet i enkätomgången. I årskurs 9 ser vi även att en mindre andel elever anser att de får vara med och bestämma om vilka ordningsregler som skolan ska ha jämfört med snittet i enkätomgången. En större andel elever i årskurs 9 anser att de har studiero under lektionerna jämfört med snittet i enkätomgången. I årskurs 5 är resultatet exakt detsamma som i riket i stort. Vidare

utläses att en mindre andel elever i årskurs 5 anger att de känner sig trygga i skolan jämfört med snittet i enkätomgången. I årskurs 9 gäller motsatt förhållande: eleverna upplever sig mer trygga än snittet i enkätomgången.

4.5.3 Bedömning – nämndens uppföljning

Vi konstaterar att nämnden inte specifikt följer upp att ordningsregler finns vid varje skolenhet, men att nämnden tar del av information om detta genom skolchef som ska signalera om ordningsregler saknas.

Nämnden följer upp rektorers upplevelse av trygghet och studiero genom att ta del av det systematiska kvalitetsarbete som presenteras för nämnden. Nämnden tar även del av underlag som redogör för frågan om trygghet och studiero på skolorna genom Skolinspektionens skolenkät samt kommunens egen trygghetsenkät. Den sistnämnda innehåller emellertid inga frågor explicit inriktade på den upplevda studieron.

4.6 Åtgärder

4.6.1 Vilka åtgärder har vidtagits för att motverka otrygghet och bristande studiero?

Nämnden har enligt skriftlig uppgift tillsatt medel för utbildning av personal och elever i våldsförebyggande förhållningssätt. I intervju med rektorer bekräftas att samtliga skolor har möjlighet att utbilda sin personal i frågor rörande hur de ska arbeta med elever med våldsutövande agerande.

En satsning som benämns som "Agera tillsammans" har även genomförts. Kärnan i denna satsning är att både elever och lärare får lära sig att ta ansvar och ingripa vid kränkande situationer genom scenarioövningar och rollspel. Under dessa övningar får eleverna reflektera över hur de skulle kunna hjälpa till om en kränkande situation uppstår. Utöver Agera tillsammans hålls en rad ytterligare utbildningar inom de olika skolorna i syfte att öka kännedom kring motverkande av otrygghet och bristande studiero. Vissa av dessa utbildningar arrangeras av personal inom kommunen och utgörs av exempelvis skolpsykolog eller elevhälsoteam.

Andra åtgärder har redovisats i avsnitt 4.4.2 vad gäller arbete på enhetsnivå och består bl.a. utav att placera mer personal i de utrymmen som av elever upplevs som otrygga, rastaktiviteter med rastvärdar, matsalsvärdar och planering av mellanprocesser för otrygga utrymmen såsom korridorer, omklädningsrum och toaletter.

4.6.2 Vilka åtgärder har vidtagits för att säkerställa en säker fysisk lärmiljö och åtgärda eventuella brister?

I intervju förklaras att trygghetsenkäten ligger till grund för de handlingsplaner som tas fram i syfte att åtgärda brister i den fysiska lärmiljön. Som tidigare nämnts genomförs även trygghetsvandringar med elever och personal för att ge dessa möjlighet att identifiera fysiska platser i behov av översyn.

Trots att det på skolenhetsnivå finns pågående arbete för att tillgodose en säker fysisk lärmiljö framgår ett missnöje bland intervjuade för granskningen kring att nämnden inte

ger skolor med äldre, och ofta mindre lämpade lokaler mer resurser för att få bättre förutsättningar att kunna säkerställa en god fysisk lärmiljö.

4.6.3 Bedömning – åtgärder

Vi ser att åtgärder vidtagits för att motverka otrygghet och bristande studiero. Det finns en pågående utbildningsinsats kallad "Agera tillsammans" vars syfte är att motverka otrygghet och bristande studiero, och nämnden har vidare tillsatt medel för utbildning bland lärare i våldsförebyggande förhållningssätt. Vi konstaterar även att det finns åtgärder på plats för att säkerställa en god fysisk lärmiljö och åtgärda brister i denna. Detta bl.a. genom trygghetsvandringar, planerade rastaktiviteter med personal, översyn av mellanrumsprocesser med mera.

Trots att det på skolenhetsnivå finns ett pågående arbete för att tillgodose en säker fysisk lärmiljö framgår i intervjuer ett missnöje kring att nämnden inte anpassar sin resurssättning utifrån skolans lokalbehov och därmed ger skolor i äldre lokaler som byggts utan trygghet och studiero i åtanke mer resurser för att få bättre förutsättningar att kunna vidta åtgärder och säkerställa en god fysisk lärmiljö.

5 Svar på revisionsfrågor

5.1.1.1 Har barn- och ungdomsnämnden riktlinjer/rutiner för arbetet med att säkra en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero, till exempel vad gäller ordningsregler och disciplinära åtgärder?

Vi konstaterar att det finns rutiner framtagna på central nivå som syftar till att säkerställa att nämnden får information när rektor beslutar om avstängning av elev. Utöver Skolverkets skrivningar kring skollagen är det huvudsakligen skolenheternas egna styrande och stödjande dokumentation som används i arbetet att säkra en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det finns inget framtaget gemensamt stödmaterial eller motsvarande vad gäller handläggning av disciplinära åtgärder, vilket vi noterar att verksamheten önskar fanns.

Varje skola tar i dialog med eleverna fram, ser över och reviderar ordningsregler som sedan beslutas om av rektor, dessa gäller på skolenheten vid vilket reglerna togs fram. Vi ser även genom genomförd trygghetsenkät att en stor andel elever känner till sin skolas ordningsregler. Det finns vidare blanketter för utredning samt information om klagomålshantering som är centralt framtagna och gäller för samtliga skolenheter. Det har genom intervju emellertid framgått att det finns en önskan om att skolverksamheterna ska få mer återkoppling från huvudmannen efter det att en anmälning om trakasserier och särbehandling gjorts. Detta görs inte idag, och kan ytterst leda till att antalet anmälningar minskar.

5.1.1.2 Vilket arbete bedrivs på huvudmanna- och enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero?

Vår bedömning är att omfattande arbete sker på enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero, allt från trygghetsvandringar till upprättandet av olika plandokument. Huvudmannen tillsätter medel för utbildning inom det vålds-

förebyggande arbetet, efterfrågar återrapportering av trygghetsenkäten och tar del av inkomna anmälningar rörande kränkningar och särbehandling. KPMG har noterat en frustration från skolenheterna rörande brist på återkoppling och åtgärder kopplat till de anmälningar som lämnas samt dess effekt på anmälningsfrekvensen.

5.1.1.3 Ger grundskolornas lokaler förutsättningar för en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studiero?

Vi konstaterar att enbart vissa skolenheter upplever att de har förutsättningar att tillgodose en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studiero bland deras elever. I huvudsak utgörs den grupp där den fysiska lärmiljön är god av mer moderna och/eller nybyggda skolor. Vi noterar vidare att det finns en upplevd orättvisa och ett missnöje kring hur ekonomiska resurser fördelas i förhållande till den fysiska lärmiljön. Detta då vissa skolenheter, främst de mer nybyggda skolorna, upplevs ha bättre förutsättningar för att skapa en god fysisk lärmiljö jämfört med andra skolor, men att hänsyn till detta inte tas i nämndens resursfördelning mellan skolorna.

5.1.1.4 Följer nämnden i det systematiska kvalitetsarbetet eller på annat sätt upp:

5.1.1.5 att ordningsregler finns vid varje skolenhet?

Det framkommer i dialog med tjänstepersoner inom skolans verksamhet att nämnden inte specifikt efterfrågar att ordningsregler finns vid varje skolenhet. Detta åligger i stället rektor att se till att detta finns på plats. Det är vidare skolchefens uppdrag att efterfråga och tillse att ordningsreglerna finns, och signalera till huvudman om inte så är fallet. Nämnden, genom att skolchef signalerar till huvudmannen när skolenheterna inte lever upp till kravet följer enligt intervjuade för granskningen på så vis upp att relevant dokumentation finns på plats.

5.1.1.6 rektorernas och lärarnas upplevelse av tryggheten och studieron på respektive skolenhet?

Nämnden följer upp rektorers upplevelse av trygghet och studiero genom att ta del av det systematiska kvalitetsarbete som presenteras för nämnden. Nämnden tar även del av underlag som redogör för frågan om trygghet och studiero på skolorna genom Skolinspektionens skolenkät samt kommunens egen trygghetsenkät. Den sistnämnda innehåller inga frågor explicit inriktade på den upplevda studieron.

5.1.1.7 elevernas upplevelse av sin trygghet och studiero?

Nämnden följer upp elevernas upplevelse genom att ta del av genomförda elevenkäter samt Skolinspektionens skolenkät.

5.1.1.8 Vilka åtgärder har vidtagits för att:

5.1.1.9 motverka otrygghet och bristande studiero?

Vi ser att åtgärder vidtagits för att motverka otrygghet och bristande studiero. Det finns en pågående utbildningsinsats kallad "Agera tillsammans" vars syfte är att motverka otrygghet och bristande studiero, och nämnden har vidare tillsatt medel för utbildning

bland lärare i våldsförebyggande förhållningssätt. Vi konstaterar även att det finns åtgärder på plats för att säkerställa en god fysisk lärmiljö och åtgärda brister i denna. Detta bl.a. genom trygghetsvandringar, planerade rastaktiviteter med personal, översyn av mellanrumsprocesser med mera.

5.1.1.10 säkerställa en säker fysisk skolmiljö för eleverna?

Trots att det på skolenhetsnivå finns ett pågående arbete för att tillgodose en säker fysisk lärmiljö framgår i intervjuer ett missnöje kring att nämnden inte anpassar sin resurssättning utifrån skolans lokalbehov och därmed ger skolor i äldre lokaler som byggts utan trygghet och studiero i åtanke mer resurser för att få bättre förutsättningar att kunna vidta åtgärder och säkerställa en god fysisk lärmiljö.

5.1.1.11 åtgärda eventuella brister?

Vi konstaterar att det finns åtgärder på plats för att säkerställa en god fysisk lärmiljö och åtgärda brister i denna, bland annat genom trygghetsvandringar med elever och personal för att ge dessa möjlighet att identifiera fysiska platser i behov av översyn och åtgärda dessa.

6 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och ungdomsnämnden delvis har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll kopplat till verksamhetens arbete för att uppfylla lagens krav om trygg skolmiljö och studiero, men att det genom granskningen finns identifierade utvecklingsområden.

Vi konstaterar att enbart vissa skolenheter upplever att de har förutsättningar att tillgodose en god fysisk lärmiljö som stödjer trygghet och studier. Vi noterar att det finns en upplevelse av orättvisa och missnöje kring hur ekonomiska resurser fördelas. Detta då vissa skolenheter, främst de mer nybyggda skolorna, uppges ha bättre förutsättningar till en god fysisk lärmiljö jämfört med andra skolor, men att hänsyn till detta inte tas i nämndens resursfördelning mellan skolorna. Utöver lokalförutsättningarna lyfter intervjuade även fram att respektive skolenhets elevunderlag inte fullt ut reflekteras i de resurser som tilldelas kommunens skolor.

Vi konstaterar att barn- och ungdomsnämnden har en rutin framtagen på central nivå. Denna rutin syftar till att säkerställa att nämnden får information när rektor beslutar om avstängning av elev. Utöver detta är det huvudsakligen skolenheterna själva som beslutar om egna styrande och stödjande dokument för deras verksamhet. Det finns inget framtaget gemensamt stödmaterial eller motsvarande vad gäller handläggning av disciplinära åtgärder, vilket vi noterar finns en önskan om ska finnas.

Nämnden följer upp rektorers upplevelse av trygghet och studiero genom att ta del av det systematiska kvalitetsarbete som presenteras till nämnden. Vi konstaterar att kommunen för intern statistik kopplat till trygghet inom skolmiljön genom egna elevenkäter. Utöver detta framhålls Skolinspektionens skolenkät agera underlag till bedömningar kring tryggheten och nivån av studiero på skolorna.

Vi ser vidare att varje skola i dialog med eleverna tar fram, ser över och reviderar de ordningsregler som gäller på skolan. Genomförd trygghetsenkät pekar på att en stor andel elever känner till deras skolas ordningsregler. Vi konstaterar att nämnden inte specifikt följer upp att ordningsregler finns vid varje skolenhet, men att nämnden tar del av information om detta genom skolchef som signalerar om ordningsregler saknas. Det finns vidare blanketter för utredning av kränkningar och särbehandling samt information om klagomålshantering.

Vi bedömer att mycket arbete sker på enhetsnivå för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero, allt från trygghetsvandringar till upprättande av olika plandokument. Huvudmannen är främst involverad i arbetet genom att tillsätta medel för utbildning inom våldsförebyggande arbete, efterfråga återrapportering från trygghetsenkäten och ta del av inkomna anmälningar rörande kränkning och särbehandling. Vi noterar dock en frustration i intervjuer från skolenheternas sida rörande brist på återkoppling och konkreta åtgärder kopplat till de anmälningar som inlämnas.

Vi ser att åtgärder vidtagits för att motverka otrygghet och bristande studiero. Det finns en pågående utbildningsinsats kallad "Agera tillsammans", och nämnden har tillsatt

Nyköpings kommun

Trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunens grundskolor

2023-08-28

medel för utbildning i våldsförebyggande förhållningssätt. Vi konstaterar även att det finns åtgärder för att säkerställa en god fysisk lärmiljö och åtgärda potentiella brister i denna. Detta genom trygghetsvandringar, planerade rastaktiviteter med personal, översyn av mellanrumprocesser med mera.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi barn- och ungdomsnämnden att:

- Upprätta ett gemensamt stödmaterial eller motsvarande för handläggning av disciplinära åtgärder.
- I översyn av resursfördelningsmodellen överväga att inkludera skollokalernas fysiska förutsättningar samt elevunderlag som parametrar i resursfördelningskalkylen, utöver socioekonomiska och volymbaserade faktorer.
- Utveckla formerna för återkoppling till skolorna rörande inlämnade anmälningar om kränkning och särbehandling. En sådan återkoppling bör vidare inkludera redogörelse över vilka konkreta åtgärder som beslutats om.

Nyköpings kommun
Trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunens grundskolor

2023-08-28

Datum som ovan

KPMG AB

Isabel Vingren
Kommunal verksamhetsrevisor

Viktor Tagesson
Kommunal verksamhetsrevisor

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor och kundansvarig

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.